

ÅRSPLAN

2026 - 2030

Innhald

Føreord	3
1. Velkommen til Rygg barnehage.....	4
1.1. Verdigrunnlag og visjon	4
1.3. Satsingsområder.....	5
1.4. Markeringar i barnehagen.....	7
2. Barnehagen sitt innhald til barnets beste.....	8
2.1. Omsorg, danning, lek og læring	8
2.2. Mangfald og respekt, likestilling og likeverd	11
2.3. Livsmeistring og helse.....	11
2.4. Barns medverknad	12
2.5. Inkluderande barnehagemiljø	13
3. Samarbeid.....	14
3.1. Foreldresamarbeid og foreldremedverknad	14
3.1. Samarbeid med eksterne instansar	15
3.2. Overgang til skulen	15
4. Fagområda til barnehagen	16
4.1. Kommunikasjon, språk og tekst	17
4.2. Kropp, rørsle, mat og helse.....	18
4.3. Kunst, kultur og kreativitet.....	19
4.4. Natur, miljø og teknologi.....	20
4.5. Mengd rom og form.....	21
4.6. Etikk, religion og filosofi.....	22
4.7. Nærmiljø og samfunn	23
5. Rygg barnehage som pedagogisk verksemd	24
5.1. Planlegging, vurdering og dokumentasjon	24
5.2. Tilrettelegging	25

Føreord

Årsplanen er barnehagen sitt arbeidsreiskap som viser kva og korleis barnehagen prioriterar og grunnlegg sin pedagogiske praksis. Planen synleggjer korleis barnehagen omset innhaldet i rammeplanen til pedagogisk praksis. Årsplanen gjev ei retning på arbeidet i Rygg barnehage ved å setje ord på vår visjon, vårt pedagogiske grunnsyn og dermed kva vi vektlegg i vårt møte med barn.

Planen byggjer på Rammeplan for barnehagens innhald og oppgåver (2017) og personalet sine haldningar og verdiar.

Føresette, og andre, får gjennom årsplanen innsikt i korleis barnehagen vert dreven, og den dannar såleis grunnlag for føresette sine moglegheiter for medverknad og medbestemming (barnehagelova §4).

Årsplanen er godkjend av samarbeidsutvalet 10.09.26.

Marte Christensen

- dagleg leiar -

1. Velkommen til Rygg barnehage

Rygg barnehage er ein to avdelingsbarnehage med 33 godkjende plassar.

Enkelte år delar vi oss i tre avdelingar, med dei største barna er i to ulike grupper.

Barnehagen ligg på sørsida av Gløppefjorden, 5 minutt frå Sandane i Gloppen kommune. Vi har støyler, fjære og gapahuk i nærområdet. Gapahuken i «Mattisskogen» er mykje brukt av særleg storbarnsavdeling, der det går med mange timar til bål, leik og utforsking i naturen sin eigen leikeplass: skogen.

Barnehagen er organisert som eit samvirkeforetak (SA). Det tyder at det er ein foreldreeigd barnehage der årsmøtet er høgste styringsorgan med eit styre samansett av representantar frå foreldra, dei tilsette og dagleg leiar som er ansvarleg for drift av barnehagen.

Praktisk informasjon om barnehagen og informasjon om det aktuelle barnehageåret finn du i vedlegget til årsplanen *Barnehageåret 26/27*.

1.1. Verdigrunnlag og visjon

Samfunnsmandatet til barnehagen er, i samarbeid og forståing med heimen, å ivareta barna sitt behov for omsorg og leik, og fremje læring og danning som grunnlag for ei allsidig utvikling (Rammeplanen, 2017). Dette stiller krav til eit personale som er bevisst sine verdiar og har ein visjon som styrar retninga for barnehagen sin praksis.

Drifta av Rygg barnehage byggjer på eit verdigrunnlag der barndomen har eigenverdi og med likestilling, mangfald og gjensidig respekt som viktige prinsipp.

Barnehagen skal vere ein trygg plass for barna. Her er det rom for å vere seg sjølv, og her vert dei møtt med trygge, omsorgsfulle og tydelege vaksne.

Med dette som grunnlag er Rygg barnehage sin visjon:

❖ **Saman om ein trygg og innhaldsrik barndom**

1.2. Pedagogisk grunnsyn

Barnehagen sitt pedagogiske grunnsyn representerar dei verdiar og haldningar personalet har om barn. Dette påverkar vår pedagogiske praksis som barnehage og legg føringar for korleis vi møter barna.

Grunnsynet vårt er ikkje statisk, men utviklar seg med kunnskap og kjennskap, i tillegg til å vere individuelt. Både individuelt hos den enkelte i personalet, men òg individuelt knytt til barna og korleis ein møter kvart enkelt barn som eit unikt individ.

Vårt felles pedagogiske grunnsyn i Rygg barnehage byggjer på

- ❖ **Tryggleik** – å kjenne seg trygg er ein grunnleggande føresetnad for utvikling
- ❖ **Meistring** – barn er kompetente individ
- ❖ **Gode relasjonar** – utvikling skjer i samspel og i fellesskap med andre
- ❖ **Leiken** er barna sin arena der dei opplev verda på sin måte

1.3. Satsingsområder

Uteliv og nærområde

Med uteliv og nærområde som satsingsområde ynskjer vi å ha fokus på ulike sider av uteliv og kva det kan innebære med til dømes utandørs aktivitetar som leik i og med naturmaterialar, bål, grønnsakshage, dyr og insekt, og livet i fjæra. Vi nyttar nærområdet vårt aktivt ved til dømes å gå turar, vere i Mattisskogen, gå i fjæra og besøke bøndene som er i nabolaget vårt.

Rygg barnehage ynskjer gjennom satsingsområdet å gje barna erfaringar med uteliv og nærmiljø slik at dei får bli kjende med nærmiljøet vårt, får oppleve og utforske naturen, oppleve nærheit til dyr, vere med å dyrke sin eigen mat og få forståing for kvar maten kjem frå.

Leik

Leiken er barna sin arena. Barna si verd. Barna si uttrykksform. Leiken har eigenverdi i seg sjølv og for barna har den stor utviklingsmessig verdi. Rygg barnehage ynskjer å verne om leiken og difor er den eit satsingsområde hos oss.

Leik er viktig mellom anna fordi den gjev rom for rørsle, språk, samspel, fantasi, fellesskap, tryggleik, demokrati, å byggje vennskap, øving i kvardagslege gjeremål og den tilfører barna livserfaring ved at dei kan leike ut viktige ting i livet.

Med leik som satsingsområde vil vi ha fokus på leiken mellom barna, både ved å arbeide aktivt for å verne om og fremje den, og ved å auke bevisstheita og kompetansen til personalet. At personalet har kompetanse om og bevisstheit kring leik er sentralt når vi skal støtte barna i deira leik. Personalet har ansvar for å tilrettelegge for leiken både ved å skape tid, rom og moglegheit for at god leik kan finne stad i barnehagen.

Språk

Språket er vårt viktigaste reiskap for å gjere oss forstått, danne relasjonar, ta del i fellesskap, tileigne oss kunnskap og mykje anna. Språk og kommunikasjon er grunnleggande viktig for mennesket og eit naturleg satsingsområde for barnehagen. Barnehagen skal bidra til å vidareutvikle barna sitt språk og støtte deira språkutvikling ved å vere gode rollemodellar, setje ord på opplevingar, erfaringar og kjensler, utvide språket, modellere språket i bruk og gje barna varierte erfaringar med korleis språket er nyttig for oss. Personalet er bevisste på å setje ord på «alt» i møte med barna og «bade» dei i språk. Personalet er språkleg aktive, dei tilpassar språket til samtalepartnaren og er merksame på at tilpassinga føl barnet si språklege utvikling og utvidar språket slik at barna kan strekke seg til neste utviklingstrinn.

Innan satsingsområdet språk ynskjer Rygg barnehage å legge til rette for at barna vert kjend med andre typer kommunikasjon enn utelukkande verbal tale, og har difor fokus på bruk av teikn til tale i kommunikasjon med barna. Nokre av dei tilsette er tidlegare kursa i teikn til tale og barnehagen har tilgang på ein «bank» med teikn vi kan nytte. Vi nyttar teikn til tale først og framst i samling, til enkelte songar og ved å gje barna kvart sitt teikn for namnet sitt. Enkelte teikn til ord vi nyttar hyppig, nyttar vi òg i dialog med barna. Slik vert barna kjend med at det finnst fleire typar kommunikasjon i tillegg til ulike språk. Barna på småbarnsavdeling får òg moglegheit til å uttrykke namn og enkeltord sjølv om deira verbale språkutvikling kanskje ikkje tillet dei å uttrykke desse orda heilt enda.

1.4. Markeringar i barnehagen

Barnehagen byggjer på grunnleggande verdiar i kristen og humanistisk arv og tradisjon. Verdigrunnlaget skal formidlast, praktiserast og opplevast i alle delar av det pedagogiske arbeidet i barnehagen (Rammeplanen, 2017).

Kristne høgtider

Rygg barnehage markerar dei kristne høgtidene som jul og påske saman med barna. Markeringane av høgtidene vert gjort med fokus på det tradisjonelle og det religiøse aspektet er avgrensa til orientering om høgtida. Markeringane har fokus på tradisjonane utifrå eit barneperspektiv og inneheld ofte formingsaktivitet, formidling av bøker/forteljingar/eventyr, songar og mat. Det vert lagt til rette for at alle, uavhengig av religion og livssyn, skal kunne ta del i markeringa.

Andre religiøse markeringar

Barnehagen ynskjer å markere høgtider som er viktige for barn og familiar som er representert i barnehagen, og slik legge til rette for at alle barn får kjennskap til ulike høgtider og tradisjonar som er viktige for ulike menneskjer.

Id-al-fitr er døme på ei høgtid barnehagen har tradisjon for å markere. I denne forbindelse har personalet saman med barna snakka om ramadan, og tileigna seg kjennskap gjennom samlingsstund, formidling av bøker/forteljingar/eventyr, song og musikk, forming og mat.

Bursdagar

Barna sin bursdag er særdeles viktig i deira liv, og det markerar vi sjølvsagt kvart år. Barna vert gjort stas på i barnehagen med krone, song og bursdagssamling med litt ekstra godt til måltidet som smoothie, popkorn eller lappar/vafler.

Barnehagen har ansvar for bursdagsmarkeringa og foreldra treng ikkje bidra med noko.

Andre markeringar og festligheitar

Gjennom året markerar barnehagen ulike høgdepunkt som samane sin nasjonaldag, karneval, 17.mai, sommarfest, avslutning for skulestartarane og Lucia. Markeringane har fokus på formidling slik at barna får kjennskap til dei ulike dagane og hendingane, og kvifor vi markerar desse. På sjølve markeringane er fokus at barna skal kunne delta på likeverdig grunnlag og at alle skal oppleve tryggleik og meistring knytt til innhaldet i markeringane.

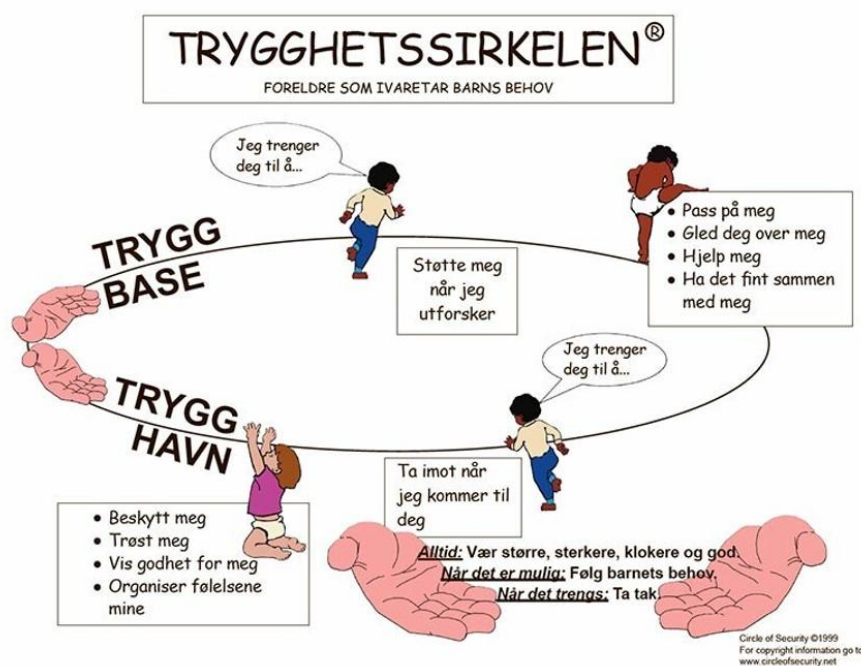
2. Barnehagen sitt innhald til barnets beste

2.1. Omsorg, danning, leik og læring

I barnehagen skal barna mellom anna få leike og utfalde skaparglede, undring og utforskartrung. Ein føresetnad for dette er at barna er trygge og trivast, som avheng av omsorg frå personalet og dei andre barna. Omsorg i barnehagen handlar om at alle barn skal oppleve at dei vert sett, forstått og respektert, samt få den støtta og hjelpa dei har behov for (Rammeplanen, 2017).

Omsorg skal prege alle situasjonar i barnehagen; når barna leikar, under stell, ved måltid og ved påkledning. Barna skal oppleve trygge og omsorgsfulle relasjonar mellom kvarandre, og mellom barn og voksen. Vi nyttar tryggleikssirkelen (COS) som utgangspunkt for vårt pedagogiske arbeid.

Tryggleikssirkelen er eit verktøy som hjelp oss til å forstå korleis vaksne i barnehagen kan auke sin bevisstheit kring barn sine behov, og korleis ein kan skape tryggleik, vise godheit, regulere barn sine kjensler og støtte barn til å utvikle vennskap. Tryggleikssirkelen hjelp oss vaksne til å forstå at barn sin gryande sjølvstendigheit og at all læring faktisk kviler på retten og moglegheita til å vere avhengig av vaksne. Vårt mål er å vere «større, sterkare, klokare og god» i møtet med barna (henta fra tilknytingspsykologane.no).

Danning er ein livslang prosess som mellom anna handlar om å utvikle evne til å reflektere over eigne handlingar. Barnehagen skal oppmode barna til å vere prøvande til og nysgjerrige på omverda og bidra til å leggje grunnlaget for modig, sjølvstendig og ansvarleg deltaking i demokratiske fellesskap (Rammeplan, 2017). I samlingar og grupper får barna utforske og reflektere over problemstillingar i fellesskap med dei andre barna. Vårt mål er å trygge barna på at deira meining er viktig. I samtalar med barna er vi bevisste på kva og korleis vi kommuniserer som rollemodellar. Vi er der barna er for å støtte dei, rettleie dei og hjelpe dei til å ta val basert på inkludering og empati.

I barnehagen skal barna oppleve eit stimulerande miljø som støttar opp om lysta til å leike, utforske, **lære** og meistre. Gjennom barnehagen sin pedagogiske praksis skal barna introduserast for nye situasjonar, tema, fenomen, material og reiskap, og få anerkjenning for sin nysgjerrigheit, kreativitet og vitelyst (Rammeplanen, 2017). Barnehagen ser på omsorg, danning, leik og læring som gjensidige prosessar og vektlegg barna si stemme og deira medverknad i tilrettelegginga av det pedagogiske innhaldet slik at barna møter utfordringar som støttar deira læring og utvikling.

Rygg barnehage ser på **leik** som grunnleggande i barna sitt liv og har difor ekstra fokus på leiken som eit av våre satsingsområder. Rammeplanen (2017) forpliktar barnehagen til å gje gode vilkår for leik, vennskap og barna sin eigen kultur, og seier at leiken skal vere ein arena for utvikling, læring og sosial og språkleg samhandling. Barnehagen skal òg bidra til at alle barn kan oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom leik – både aleine og saman med andre.

For å ivareta barna sitt behov for **leik** skal personalet i Rygg barnehage

- ❖ Legge til rette for leik gjennom å organisere rom, tid og leikemateriale
- ❖ Verne leiken for forstyrringar og gjennom å setje andre planar til side
- ❖ Gje input i leiken som vidareutviklar den ved behov
- ❖ Vere bevisste på si eiga rolle og eiga deltaking i leik
- ❖ Rettleie barna dersom det oppstår uheldige samspelsmønster
- ❖ Sørgje for at alle som ynskjer å det, får delta i samleik

Leikemiljøet i Rygg barnehage består av

- ❖ Vaksne som er aktivt til stades med barna
- ❖ Barn som inkluderar kvarandre og uttrykker glede i møte med kvarandre
- ❖ Barn som leikar godt utan mengder av materiell
- ❖ Ro. Det er fråvær av «stress» i leiken
- ❖ Vaksne som jobbar for at det fysiske miljøet fremjar ulike typar leik

Personalet i Rygg barnehage har i åra 2024-2026 jobba med eit utviklingsarbeid om leik i samarbeid med leikeombod Terje Melaas. I åra 2026-2030 vil vi fortsette på dette arbeidet og vidareutvikle vår kompetanse om og bevisstheit kring leik til det beste for barna.

Terje Melaas peikar på at barn i barnehagar som jobbar systematisk med leik opplev i større grad inkludering i vennskapsrelasjonar, færre konflikhtar mellom barn som brukar meir tid på fordjuping i leik, og at barna leikar med færre avbrot i leiken (2020).

Med dette som bakgrunn vil barnehagen arbeide aktivt og systematisk med leik som tema på planleggingsdagar, møter (både heile personalgruppa og avdelingsvis) og i kvardagen.

Pedagogiske leiarar har ansvaret for systematikken og framdrifta i arbeidet, og skal rettleie og støtte sine medarbeidarar i å legge gode rammer for leiken. Pedagogisk leiar har eit særleg ansvar for å skape bevisstheit kring leiken sin viktighet i barna si utvikling, og sørge for at personalet har den kompetansen dei treng for å legge dei gode leikerammene.

Til felles kompetanseheving nyttar vi Terje Melaas si bok *Se meg, jeg vil leke!* (2023) og støttar oss til hans glosebok for leik. Slik sikrar vi at alle snakkar same språk om leiken, som bidreg til at heile personalgruppa kan jobbe saman om gode leikerammer.

Glosebok for leik

Leikerabling = Ynskje om å leike

Kamp-rabling = Ynskje om å leike noko veldig spennande

Adgangsstrategi = Ynskje om å kome inn i etablert leik

Leiketema = Innhaldet barna må konsentrere seg om

Leikerutine = Djup leik som vert gjentatt saman med vener. Barn kan ha etablerte leikerutiner, leikerutiner under etablering og vere utan leikerutiner.

Vernestrategi = Når barn vernar leiken for forstyrringar.

Narrativ = Når barn leikar sine eigne sjølvbiografiar, til dømes familie-leik.

Improvisasjonsblikk: Å planlegge her og no, slik at barna sine leikeinitiativ vert utvida til leik eller støtte barn i å fortsette spennande leik. Felles forståing i personalteamet er ein føresetnad.

2.2. Mangfald og respekt, likestilling og likeverd

Rygg barnehage har fokus på **mangfald, respekt, likestilling** og **likeverd** gjennom korleis vi er med kvarandre, korleis vi legger til rette for at alle skal kunne vere seg sjølv og gjennom kva vi formidlar til barna. «Barnehagen skal fremje respekt for menneskeverdet ved å synleggjere, verdsetje og fremje mangfald og gjensidig respekt. (...) Samstundes skal barnehagen gje felles erfaringar og synleggjere verdien av fellesskap» (Rammeplanen 2017). Dette er viktige verdiar for Rygg barnehage som vi held høgt i møte med barna og som kjem til uttrykk gjennom vårt pedagogiske grunnsyn. Særleg tanken om tryggleik som grunnleggjande føresetnad for utvikling heng saman med at «alle barn skal ha like sjansar til å bli sett, høyrde og oppmuntra til å delta i fellesskap i alle aktivitetar i barnehagen» (Rammeplanen, 2017). Å vere trygg handlar om relasjonane til menneskja ein møter, men like mykje om moglegheita til å vere seg sjølv heilt og fullt, og vite at ein vert verdsett for den ein er uavhengig av kjønn, etnisitet, religion, kultur og liknande. I Rygg barnehage tryggar vi barna på dette både gjennom vår veremåte, og gjennom kva vi formidlar av bøker og kva leikemateriell dei møter.

2.3. Livsmeistring og helse

«Barnehagen skal ha ein helsefremjande og førebyggjande funksjon og bidra til å jamne ut sosiale forskjellar. Barnas fysiske og psykiske helse skal fremjast i barnehagen» (Rammeplanen, 2017). **Livsmeistring** og **helse** handlar i tillegg om trivsel, meistring, kjensle av eigenverdi, robustheit, og gode helsevanar for eit langt liv.

I barnehagen er barna mykje utandørs og i fysisk aktivitet dagleg. Gjennom satsingsområdet uteliv og nærområde sikrar vi at barna får bruke kroppen sin på varierte måtar og møter ulike utfordringar som stiller fysiske krav til barna. Dette sikrar at barna er fysisk aktive, samstundes som det gjev moglegheit for utforskning og utfalding. Ved å ha smørjemåltid sikrar vi sunn kost, at barna er delaktige under måltidet og vi kan fremje gode matvanar frå ung alder. Gjennom leiken legg barnehagen til rette for at barna får prøve ut ulike sider av samspel, fellesskap og vennskap, og samstundes verte kjende meg seg sjølv, oppleve verdien av eige bidrag til fellesskapet, oppleve meistring og øve på nødvendige ferdigheitar som forhandling, konfliktløysing, kompromiss og liknande som kjem som naturlege delar av leik saman med andre. Fokuset på tryggleik som ligg i vårt pedagogiske grunnsyn og følgjer alle delane av arbeidet i barnehagen, er òg sentralt her.

2.4. Barns medverknad

Barn har rett til å **medverke** over sin kvardag i barnehagen, og Rammeplanen (2017) slår fast at «barnehagen skal vere bevisst på dei ulike uttrykksformene til barna og leggje til rette for medverknad på måtar som er tilpassa alderen, erfaringane, dei individuelle føresetnadane og behova til barna». Samstundes er det understreka at barna sine synspunkt skal tilleggast vekt i samsvar med alder og modning, og at barna ikkje skal få meir ansvar enn dei er rusta til å ha. Dette stiller krav til at dei tilsette i barnehagen er merksame på balansen mellom kva barna er modne til å meine noko om, og kva avgjersler som ligg til dei vaksne. Barna i Rygg barnehage er til dømes med å medverkar i leikemiljøet ved at deira interesser er styrande for kva material som er tilgjengeleg. Det vert tilrettelagt for at barna i samlingsstunder og meir uformelle samtalar med dei vaksne får ytre meininga si om barnehagekvardagen, og her vert dei møtt med anerkjenning for deira synspunkt. I det å medverke, ligg det òg at ein ikkje alltid får ha siste ord. Men personalet er opptekne av at barna får oppleve å verte høyrd og får ei forklaring dei gongane det ikkje alltid vert slik som ein kunne ønske seg.

For å sikre at alle barn får **uttrykke sine synspunkt** og har **reell moglegheit til medverknad**, er personalet merksame på

- ❖ Å forstå og tolke barnet sitt kroppsspråk
- ❖ Å observere kva barnet leikar med og korleis
- ❖ Å følgje barna sine interesser/innspel i leik og aktivitet
- ❖ Å vise respekt for og anerkjenne barnet sine synspunkt
- ❖ Å tolke barnet sine signal og støtte barnet i å setje ord på desse
- ❖ Å støtte barn i å tørre å seie sine meiningar

2.5. Inkluderande barnehagemiljø

Utdanningsdirektoratet er opptekne av barns læring og trivsel i dei einingane barna oppheld seg i, og gjennom dette er alle offentlege og private barnehagar og skular forplikta til å sikre at «alle barn og elevar har eit trygt og godt barnehage- og skulemiljø. Barnehage og skule skal ikkje godta krenkelsar som mobbing, utestenging, vald, diskriminering og trakassering» (henta frå udir.no).

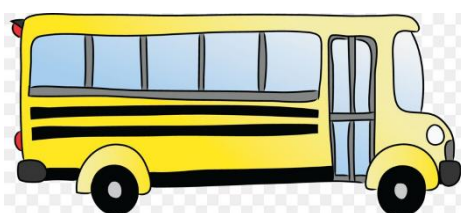
Med bakgrunn i dette har Gloppen kommune gjort eit arbeid for å sikre at barn i vår kommune skal ha eit **trygt og godt barnehage- og skulemiljø**. Rygg barnehage jobbar også med dette som mål. Arbeidet er forankra i *Handlingsplan; Trygt og godt barnehage- og skulemiljø. Førebygge, handtere mobbing og krenkingar*. Visjonen i handlingsplanen er at alle barn skal oppleve eit trygt, godt og inkluderande barnehage- og skulemiljø i Gloppen. Målet med planen er å ruste laget rundt barnet, til å løfte i lag. I grunnmuren av dette ligg eit menneskesyn der ein tek barns kjensler på alvor, ser einskilte barn som unike og sosiale, anerkjenne barn sin eigenverdi og sikre at barn får ta del i og medverke i fellesskapet.

I Rygg barnehage jobbar vi systematisk for å **fremje gode og trygge læringsmiljø** gjennom

- ❖ Systematisk kartleggingsarbeid med verktøy som «bussen», relasjonskartlegging vaksen-barn og observasjon utifrå kontaktskjema
- ❖ Systematisk arbeid med leik med fokus på gode leikemiljø og bevisste vaksne
- ❖ Dele barnegruppa i mindre grupper regelmessig
- ❖ La barna medverke i sin kvardag og slik medverke til sin eigen trivsel

I tillegg har barnehagen eit eige **BIM-team** (barnehagen sitt innsatsteam mot mobbing) som har regelmessige møter for å drøfte ulike sider ved barnehagemiljøet, og der enkeltsaker kan vere tema etter behov. Bakgrunnen for at barnehagen har eit eige team er Barnehageloven sitt krav om nulltoleranse for mobbing og krenkelsar. BIM-teamet er organet som i saker der barn ikkje har det trygt og godt gjer undersøkingar, set saman ein tiltaksplan og bistår pedagogisk leiar/styrar med å finne beste løysing i saken, i samråd med barnet og dets foreldre.

Teamet har høgare kompetanse på akkurat dette området og er med på kurs når dette høver, for å sikre kompetansen sin.

3. Samarbeid

3.1. Foreldresamarbeid og foreldremedverknad

Samarbeid mellom heim og barnehage er svært viktig for heilskapen i barnet sitt liv. Barn er i barnehagen store delar av si vakne tid og difor har samarbeidet mellom heimen og barnehagen avgjerande tyding for barnet sin trivsel og utvikling i begge miljø. Til grunn for eit godt **samarbeid** ligg tillit, og barnehagen ynskjer å skape **gode relasjonar** og **gjensidig tillit** mellom foreldre og personalet gjennom dialog ved levering og henting, og fleire møtepunkt gjennom året som foreldremøter og foreldresamtale, foreldrekafe og påskefrukost.

Målet er at «barnehagen skal i samarbeid og forståing med heimen vareta barnas behov for omsorg og leik og fremje læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling» (Rammeplanen, 2017). Vi oppmodar med bakgrunn i dette, foreldra om å engasjere seg i det som skjer i barnehagen, kome med innspel og bidra i dei fora som barnehagen legg til rette for. Som ein del av samarbeidet oppmodar vi foreldre om å ha låg terskel for å ta kontakt dersom de lurar på noko knytt til barnehagen, avdelinga eller barnet ditt.

Foreldreråd er eit slikt fora, og består av alle foreldre i barnehagen. Foreldra kan møtast, diskutere ønskjer og behov, og kome med forslag til barnehagen.

Samarbeidsutval (SU) består av to valde representantar frå foreldregruppa og to representantar frå barnehagen (dagleg leiar og ein tilsett). SU er eit bindeledd mellom foreldra og dei tilsette, og dei skal saman jobbe for eit godt barnehagemiljø. SU har rett til å uttale seg i saker som er viktige for barnehagen sitt innhald og den pedagogiske verksemda.

Samarbeidsutvalet bidreg i nominasjonen av medlemmar til barnehagen sitt **styre**. Som eit samvirkeforetak (SA) er styret barnehagen sitt øvste organ. Det veljast nye medlemmar på årsmøtet, og ved å sitje i styret har ein stor medverknad i korleis barnehagen vert drifta. Styret skal bidra til å sørge for at barnehagen til ei kvar tid har nødvendige godkjenningar for drift, kompetent personale og rutiner som ivaretek trygge rammer for både barn og tilsette.

Ein fase der samarbeid med foreldra er ekstra viktig, er ved **barnehagestart**. Barnehagen ynskjer nye barn velkommen med eit informasjonsskriv og besøksinvitasjon før ein startar i barnehagen. Den første tida i barnehagen omtalar vi som tilvenning. Barna skal venne seg til barnehagen og dei nye omsorgspersonane der. I tilvenninga er det barna sine behov som styrer framdrifta og eit godt samarbeid mellom personalet i barnehagen og foreldre er avgjerande for ei god tilvenning for barnet.

3.1. Overgongar

Den første store overgangen i barna sitt liv er ved **barnehagestart**, og difor er dette framheva som ekstra viktig i foreldresamarbeidet, der barnehagen sine rutinar for tilvenning er nemd.

I løpet av åra i barnehagen vil barna **byte avdeling**, noko som òg er ein overgang. Det er ulike kvardagar på småbarns- og storbarnsavdeling, og mange barn opplev dette som noko heilt nytt. For å trygge barna i denne overgangen brukar vi tid på felles leikegrupper, besøksdagar og felles turar dei siste månadane før avdelingsbyte finn stad i august.

Når barna er ferdig i barnehagen står ein ny epoke i livet for tur, som for veldig mange barn er ein stor overgong; nemleg **skulestart**. For å sikre at skulestarten vert så god og trygg som mogleg for alle barn, har Gloppen kommune utarbeida ein eigen **Plan for eksterne overgongar** der barnehage-skule er eit eige punkt. Denne planen har som mål å bidra til ein raud tråd gjennom barn og unge i Gloppen kommune sitt utdanningsløp.

I Rygg barnehage fokuserar vi på sjølvstendigheit, samspel, kommunikasjon og sosiale ferdigheitar inn i mot skulestart. Vi jobbar litt med skuleførebuande aktivitet med byrjande erfaringar med skriving og bokstavar, vi fokuserar på kjensler, samarbeid og vennskap, og vi brukar leiken som tilnærming metode i alle læringssituasjonar.

3.2. Samarbeid med eksterne instansar

«Målet med barnehagen som pedagogisk verksemd er å gi barna eit tilrettelagt tilbod i tråd med barnehagelova og rammeplanen» (Rammeplanen, 2017). Får å få til dette er barnehagen avhengig av dei mange gode **samarbeidspartane** våre. Dei instansane vi oftast samarbeida med er helsestasjon, PPT, fysioterapeut, barnevern og BUP. Alt samarbeid med eksterne instansar er gjennom samtykke frå foreldre, og alt samarbeid er med barns beste i fokus. Det fine med å samarbeide med eksterne instansar er at blikket vert løfta, vi ser saman meir av det heilskaplege biletet og vi får «ekspert hjelp» på ulike fagfelt der vi sjølve med pedagogisk bakgrunn ikkje har vår ekspertise. Samarbeid på dette nivået er knytt til det enkelte individ og rettar seg inn mot kva den enkelte treng av tenester/tilrettelegging for å ha eit kvalitativt godt barnehagetilbod med dei tiltak som støttar barnet si utvikling.

Noko av samarbeidet er løfta til eit systematisk førebyggjande nivå i Gloppen kommune, og er til dømes **Oppvekstplanen**, **IBOS** (inkluderande barnehage- og skulemiljø) og **BTI-arbeid** (betre tverrfagleg innsats).

BTI er ein samhandlingsmodell med prosedyrar gjennom ein handlingsrettleiar som er tilpassa barnetenestene i Gloppen kommune. Målet med BTI er å sikre tidleg innsats gjennom kartleggingar, faglege vurderingar og felles drøfting mellom ulike instansar og foreldre.

4. Fagområda til barnehagen

«Fagområda speglar område som har interesse og eigenverdi for barn i barnehagealder, og skal bidra til å fremje trivsel, allsidig utvikling og helse. Barnehagen skal sjå fagområda i samanheng, og alle fagområda skal vere ein gjennomgåande del av innhaldet i barnehagen» (Rammeplanen, 2017).

Dei ulike fagområda dekkjer samla sett store delar av innhaldet i barnehagekvardagen, og vi betraktar dei ikkje som isolerte områder. Fagområda er med oss i alle delar av arbeidet og nokre av fagområda går «hand i hand». I det følgjande synleggjer vi kva Rygg barnehage vektlegg knytt til dei ulike fagområda og våre prioriteringar. Det tyder ikkje at unemnde ting er mindre viktig eller ikkje vert gjort, men årsplanen viser kva vi prioriterar og framhevar innan dei ulike fagområda. Årsplanen viser fagområda som ulike kapittel og slik ser framstillinga noko isolert ut, men i kvardagen er dette overlappande og mange fagområder utfyller og supplerar kvarandre.

Den følgjande framstillinga synleggjer òg korleis Rygg barnehage tenkjer progresjon i arbeidet med fagområda.

4.1. Kommunikasjon, språk og tekst

Gjennom arbeidet med kommunikasjon, språk og tekst skal barnehagen bidra til at barna

- ❖ Får **støtte** til språkutvikling
- ❖ Er **lydhøre** i kommunikasjon
- ❖ Får **positive erfaringar** med bruken av språket
- ❖ Opplev og vert kjend med **språkleg mangfald**
- ❖ Bruker språket til å delta i **leik** og skape relasjonar

Får å nå måla skal personalet

- ❖ Vere gode språklege rollemodellar
- ❖ Vere lydhøre i kommunikasjon og støtte barna til det same
- ❖ Legge til rette for språkleg mangfald
- ❖ Oppmode og støtte barna i aktiv bruk av språket i leik og relasjonar
- ❖ Introdusere teikn til tale som eit språk for barna

Progresjonsmål - Kommunikasjon, språk og tekst	
1-2 år	Få gode opplevingar med høgtlesing Oppleve bøker som ein naturleg del av leikemiljøet Oppleve song, rim og regler i kvardagssituasjonar Møter vaksne som set ord på omgjevande, kjensler og opplevingar
3-4 år	Får erfaringar med ulike spel og regelstyrte leikar Byrjande evne til å setje ord på kjensler, behov og hendingar Øve på å spørje og gje svar, lytte til andre og vente på tur i samtale Gje uttrykk for eigne grenser gjennom verbal «stoppregel»
5-6 år	Bidra til eit variert og aktivt språkmiljø barna i mellom Spele spel og nytte regelleik meir sjølvstendig Er bevisst korleis ein brukar språket (stemmebruk, volum, toneleie, ordlegging) Førskulebarn vert kjend med arbeidsboka Trampoline og erfaringane det gjev

4.2. Kropp, rørsle, mat og helse

Gjennom arbeidet med kropp, rørsle, mat og helse skal barnehagen bidra til at barna

- Opplev **meistring** gjennom ulike aktivitetar i kvardagen
- Får positive erfaringar med å vere **kroppsleg aktive** både inne og ute
- Lærer å **setje grenser** for eigen kropp ved å kjenne etter kva som er greitt for meg
- **Respektera** kvarandre sine kroppslege grenser
- Forstår kvar **maten** kjem frå og er med å dyrke mat
- Har eit variert **kosthald** i barnehagen
- Vert kjend med menneskekroppen, **kjensler**, behovet for mat, hygiene og klede

For å nå måla skal personalet

- Vere aktive og nærverande for å gje utfordringar og støtte tilpassa barna sine behov
- Legge til rette for kroppsleg aktiv leik både inne og ute
- Anerkjenne barna i deira utforsking av kroppen, kjensler og kroppslege grenser
- Ta med barna i matlaging og legge til rette for matglede
- Ta barna med i dyrking av mat i grønsakhagen
- Lære barna god hygiene og viktigheita av det

Progresjonsmål - Kropp, rørsle, mat og helse	
1-2 år	Opplive glede av felles måltid med påsmurt brødmat Få kjennskap til songleikar Byrjande erfaring med sjølvstendigheit ved handvask og påkledning
3-4 år	Få erfaringar med å smøre sin eigen mat Øve på sjølvstendigheit knytt til toalett og påkledning Få byrjande kjennskap til kroppslege grenser og kjenslar
5-6 år	Meistre å smøre sin eigen mat og bidra i tilbereding av maten Opplive glede av å vere sjølvstendige og å kunne hjelpe kvarandre Kjenne og ha språk for ulike kjensler, kjenne eigne grenser og respektere dei andre sine grenser

4.3. Kunst, kultur og kreativitet

Gjennom arbeidet med kunst, kultur og kreativitet skal barnehagen bidra til at barna

- Møter **udefinerte leikar** som stimulerar nysgjerrigheit og kreativitet
- Kan bruke **fantasi**, kreativ tenking og skaparglede i alle delar av kvardagen
- Møter ulike eventyr, forteljingar og songar og opplev **ulike uttrykksformer**
- Får utfalde seg i **konstruksjonsleik**
- Nyttar sin **kreativitet** i ulike formingsaktivitetar til ulike årstider og hendingar
- Brukar ulike teknikkar, materiale, verktøy og teknologi til å uttrykke seg **estetisk**

Får å nå måla skal personalet

- Legge til rette for eit variert utval av leike- og formingsmateriell
- Ha kunnskap om ulike teknikkar, material, verktøy og teknologi
- Nytte lokale tilbod som museum, bibliotek og andre kulturtilbod
- Presentere ulike musikksgangrar for barna, og musikk frå andre kulturar
- Samtale med barna om samane og deira kultur og estetiske uttrykk

Progresjonsmål - Kunst, kultur og kreativitet	
1-2 år	Vert kjend med, erfare og sanse ulike material Få leike med udefinerte leikar Få erfaringar med ulike instrument
3-4 år	Bli kjend med ulike instrument, eit variert utval songar og ulike typar musikk Nytte eit variert utval material i forming Bli kjend med ulike teknikkar innan forming
5-6 år	Møte kunst og kultur i nærmiljøet Bli kjend med samisk kultur og tradisjon Kan delta i forteljing og dramatisering av eventyr/forteljingar

4.4. Natur, miljø og teknologi

Gjennom arbeidet med natur, miljø og teknologi skal barnehagen bidra til at barna

- Får oppleve og utforske **naturen sitt mangfold**
- Får gode **friluftsupplevingar** heile året
- Får kjennskap til ulike **reiskap**, får ta del i byggjeprojekt og får nytte naturmaterialar
- Får kjennskap til **dyr** og dyreliv, og får oppleve nærheit til dyr

For å nå måla skal personalet

- Legge aktivt til rette for naturopplevingar
- Utforske naturen saman med barna med undring og refleksjon, «død mus pedagogikk»
- Ta barna med på ulike opplevingar med dyr
- La barna bli kjende med dyr på sine premiss

Progresjonsmål - Natur, miljø og teknologi	
1-2 år	Vere med på korte turar i nærmiljøet Få kjennskap til dyr i nærmiljøet vårt Få erfaringar med å vere utandørs uansett årstid og veir
3-4 år	Vere med på lengre turar i nærmiljøet (heildagstur) Bruke naturmaterialar i leik, forming og kvardagsaktivitet Verte kjend med dyr og dyreliv
5-6 år	Bruke nærmiljøet aktivt til korte og lange turar Verte trygg på å bruke spikkekniv Hjelpe lokale bønder med stell av dyr (sauesanking, kalving og liknande)

4.5. Mengd rom og form

Gjennom arbeidet med mengd, rom og form skal barnehagen bidra til at barna

- Leikar med og utforskar **tal, talsystem, mengd og teljing**
- Får erfaringar med **former, storleikar og romforståing**
- Systematiserar og **sorterar** etter ulike kategoriar
- Opplev meistring gjennom **problemløysing**

For å nå måla skal personalet

- Bruke matematiske omgrep i kvardagen
- Legge til rette for utforsking av matematiske samanhengar, tal, mengd, former, storleikar og romforståing
- Sortere og systematisere saman med barna gjennom leiken
- Støtte barna i problemløysing slik at dei sjølv kjem fram til løysinga

Progresjonsmål - Mengd, rom og form	
1-2 år	Utforske former, storleikar, fargar gjennom forming med fokus på prosess Verte kjend med ulike kategoriar av ting Få byrjande erfaringar med problemløysing (t.d. ein krakk for å rekke opp)
3-4 år	Bidra i dekking av bord med fokus på tal, plassering og kva behov har vi Byrjande kjennskap til former, storleikar og romforståing Få aukande forståing for kva som skal til for å løyse eit problem
5-6 år	Forstå teljing og samanheng med mengde Dekke bordet sjølvstendig utifrå antal barn og kva vi treng Vere sjølvstendige i problemløysing og hjelpe kvarandre

4.6. Etikk, religion og filosofi

Gjennom arbeidet med etikk, religion og filosofi skal barnehagen bidra til at barna

- Vert kjend med ulike **kulturar**
- Får kjennskap til ulike **familieformer**
- Utviklar interesse og **respekt** for kvarandre og forstår verdien av likskapar og ulikskapar
- Får kjennskap til, forstår og **reflekterar** over grunnleggande verdier og normar

For å nå måla skal personalet

- Synleggjere ulike tradisjonar frå kulturar som er representert i barnehagen
- Synleggjere ulike måtar å leve på for barna, mellom anna familieformer
- Vere gode rollemodellar som viser omsorg og respekt for kvarandre
- Fokuserer på positive ting ved likskap og ulikskap blant oss
- Støtte barna i refleksjon kring normar og verdier, som korleis vi vil vere med kvarandre og kva vennskap inneber

Progresjonsmål - Etikk, religion og filosofi	
1-2 år	Få kjennskap til ulike tradisjonar t.d. gjennom song, forteljing og forming Få moglegheit til å utforske «verda» på eigne premiss Få byrjande erfaring med korleis vi er gode med kvarandre
3-4 år	Få kjennskap til normar og verdier knytt til m.a. vennskap Få undre seg og reflektere over «smått og stort» Få erfaringar med at det ikkje alltid finnast eit rett svar
5-6 år	Evne å samarbeide med andre på ein god måte Verte kjend med ulike kulturar og tradisjonar Vise interesse og respekt for kvarandre, og glede seg på andre sine vegne

4.7. Nærmiljø og samfunn

Gjennom arbeidet med nærmiljø og samfunn skal barnehagen bidra til at barna

- Vert kjend i **nærmiljøet** til barnehagen
- Vert kjend med **kommunen** vår
- Får kjennskap til **samane**
- Får gode erfaringar med **deltaking i samfunnet** gjennom sosial kompetanse og tillit til at det er av verdi/tyding å delta og bruke stemma si

For å nå måla skal personalet

- Ta med barna på turar i nærmiljøet som Stall Rygg, lokale bønder, støy lar, skogsområder, Loggane, og elles i Gloppen kommune som Holvikejekta, Trivselsskogen, museum, bibliotek, Sandane sentrum
- Gje barna kunnskap om trygg ferdsel i trafikken (på tur)
- Nytte barnehagen sin el-sykkel på tur med barna
- Ha kunnskap om lokale tradisjonar og lokalhistorie
- Gjere barna kjende med samane og samisk kultur
- Sørge for at barna får gode erfaringar med samfunnsdeltaking og øver seg på dette i trygge rammer (t.d. samlingsstund, få medverke i lek og konfliktløysing)

Progresjonsmål - Nærmiljø og samfunn	
1-2 år	Gå korte turar i nærmiljøet Få byrjande kjennskap til samane Få erfaringar med å delta i samling og å medverke i lek
3-4 år	Bli kjend med dyr i nærmiljøet Øve seg på å bruke stemma si og seie kva ein meiner Få kjennskap til nærmiljøet, kommunen vår og samane
5-6 år	Verte kjend med lokale bønder og trygg saman med dyr Utforske kommunen gjennom lengre turar Delta aktivt i lek, samlingsstund, kvardagssituasjonar og erfare at det er av verdi/tyding å bruke stemma si

5. Rygg barnehage som pedagogisk verksemd

Rammeplanen (2017) skriv at barnehagen er ei **pedagogisk verksemd** som skal planleggast og vurderast. Og det vi skal planlegge for og vurdere, er korleis vi fyller vårt mandat som barnehage. Dette mandatet handlar om å, i samarbeid og forståing med heimen, ivareta barna sitt behov for omsorg og leik, og fremje læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling.

5.1. Planlegging, vurdering og dokumentasjon

Som eit viktig ledd i **planlegging** og **vurdering**, har dei tilsette i Rygg barnehage fleire møtepunkt. Møter og planleggingsdagar som er felles for heile personalgruppa er viktige for å samlast om vår praksis, vurdere og evaluere delar av praksis i fellesskap, og for å ha eit felles forankringspunkt i personalet. Mange av møta vi nyttar til planlegging er inndelt i ulike grupperingar, alt etter hensikt og formål. Vi har eit årshjul som systematiserer innhald og tidsintervall for møtepunkt. Ein sentral del av vurderingsarbeidet er verktøyet **vurderingskryss**. Det nyttar vi for å dokumentere vurderinga av månaden som har gått, arrangement vi har gjennomført eller avgjerande delar av vår pedagogiske praksis som tilvenningsperioden og interne avdelingsbyter. Denne vurderinga gjev verdifull dokumentasjon som vi nyttar i planlegging av vidare praksis.

Ein viktig del av planleggingsarbeidet er at vi har **oppdaterte planar** som vi jobbar etter. Ein sentral plan er årsplanen, men den er supplert med fleire meir konkrete planar som personalet nyttar i kvardagen og som pedagogiske leiarar planlegg kvardagen på avdelinga utifrå. Nokre av planane er til internt bruk, som planar for satsingsområder og temaarbeid, medan andre planar delar vi med foreldra som månadsplan og månadsbrev.

Noko dokumentasjon er nemnt tidlegare i planen, som kartleggingar og pedagogiske verktøy knytt til mellom anna inkluderande barnehagemiljø.

Utover denne typer pedagogisk dokumentasjon nyttar vi mykje bileter som vi publiserar til foreldra for ein dokumentasjon av kvardagen vår. Dette gjev òg barna moglegheit til å fortelje foreldre og andre om livet i barnehagen ved hjelp av biletstøtte.

5.2. Tilrettelegging

Gjennom Rammeplanen (2017) forpliktar barnehagen seg til å **tilpasse tilbodet** slik at alle barn kan delta, og det er understreka at «Barnehagen skal tilpasse det allmennpedagogiske tilbodet etter behova og føresetnadane til barna, også når barn har behov for ekstra støtte (...)». I tillegg er det påpeika at inkludering òg handlar om sosial deltaking, og at den viktigaste sosialiseringsarenaen i barnehagen er leiken.

I Rygg barnehage er **leiken** svært viktig og den vert enda viktigare når barn treng tilrettelegging for å ha eit tilstrekkeleg godt utbytte av barnehagetilbodet. Dette er ein av mange grunnar til at vi satsar ekstra på leik. Leiken er ein arena som kan tilpassast, tilretteleggast og samstundes vere inkluderande uavhengig av føresetnadar. Alle barn sine bidrag er viktige i leiken og det er ein god arena for dei tilsette i barnehagen å **støtte barna** og gje individuell tilrettelegging. Utover leiken mottek barn som treng individuell tilrettelegging dette, i alle delar av barnehagekvardagen alt etter behov.

Rygg barnehage har låg terskel på å ta kontakt med foreldre dersom vi tenkjer at eit barn treng tilrettelegging i barnehagetilbodet.

